

Ei romertids barnegrav i Nord-Norge

Nora Pape, Johan E. Arntzen og Ingrid Sommerseth
Kveøyprosjektet, Tromsø Museum

I barnegrava på Hundstad er det under årets feltseesong funnet ei særdeles godt bevart bøylespenne av bronse. Spenna er av Almgrens type VI, som dateres til 300-tallet e. Kr. Den måler 5,2 cm i lengde, har et spiralfremt hode og en rett fot. Selve bøyla er dekorert med punktornamentikk, og spennas fot er prydet med to nedsunkne linjer som går på langs av fotens forside. På toppen av bøyla og på enden av foten er spenna dekorert med stiliserte dyrehoder. På baksiden av hodet er det rester av metall- og jernpåvirket tekstil, og spenna har trolig hatt en jernstift på tvers av hodet for å holde nåla festet til resten av spenna.

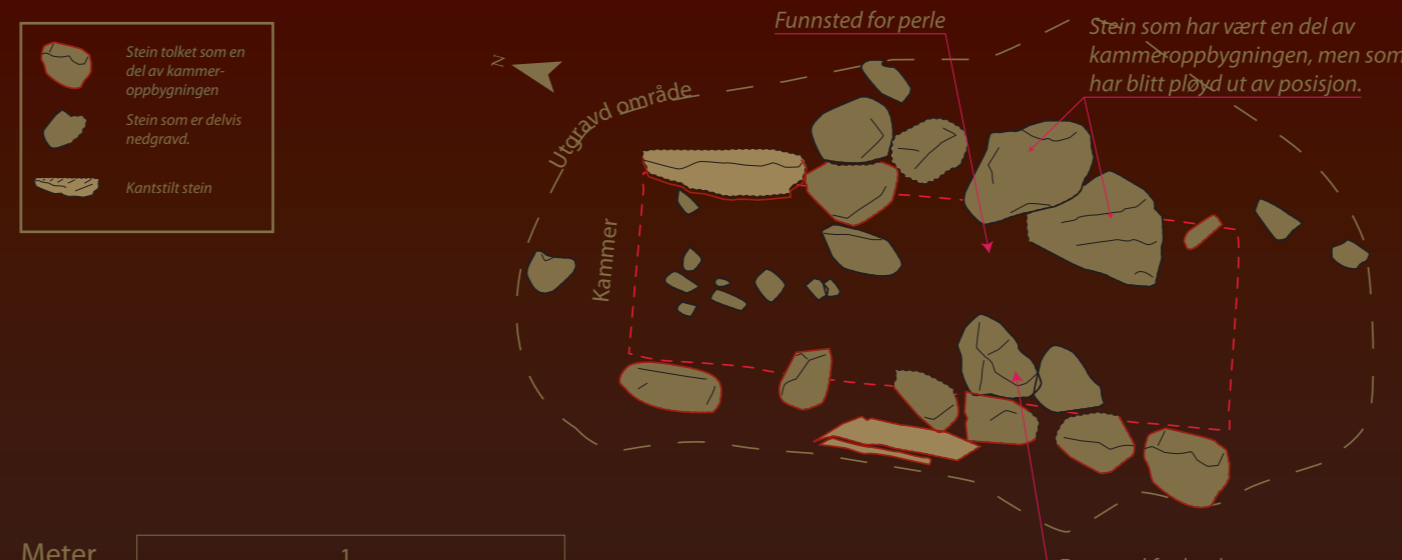
For rundt 1700 år siden, mot slutten av yngre romertid, ble det gravlagt et lite barn på Hundstad på Kveøya. Funnmaterialet gir indikasjoner på at det er ei jente i 4 års alderen. Jenta har trolig blitt lagt i et steinsatt gravkammer, og hun ble plassert med hodet mot havet i sør. Hun har fått med seg flere gravgaver; ei bøylespenne i bronse, ei glassperle samt en rekke gjenstander av jern.

Gravfeltet på Hundstad er tidligere blitt tolket som hovedgravfeltet på Kveøya i eldre jernalder. Gravhauger forstås ofte som markeringer av ei slekt sitt eierskap til en gård. Ei tolkning av barnegravene er at de representerer den førstefødte med arverett til gården, som døde før vedkommende fikk mulighet til å oppfylle dette ansvaret. Uansett er det barn med høy sosial status som har blitt gravlagt på større gravfelt av den typen som er på Hundstadneset.

Fra tidligere er det kjent tre barnegraver fra eldre jernalder i Nord-Norge, og alle er fra Nordland fylke. To av disse ble funnet innenfor et større gravfelt på Føre i Bø i Vesterålen, mens

Distribusjonskart som viser Sør-Troms og Nordland fylke med funnsteder for barnegraver og bøylespenner av samme type som har blitt funnet på Kveøya innmerket.

Plantegning av grava. Tegninga viser funnstedene for perla og bøylespenna, og har tolkningen av gravkammeret innmerka.

den tredje skriver seg fra en heller på Sanda i Træna. Barnegrava på Hundstad er den nordligste barnegrava fra germansk eldre jernalder påvist i Norge. Den viser klare likhetstrekk med barnegravene funnet på Føre i Bø. I den ene grava fra denne gravplassen var det gravlagt ei 2 år gammel jente med hodet mot sør, i ei nord-sør orientert steinkiste.

Sammen med jenta ble det funnet to små bøylespenner av bronse, svært like og av samme datering som den funnet i barnegrava under årets utgravning.

I nordnorsk sammenheng peker Bø i Vesterålen seg klart ut som området med størst konsentrasjon av denne typen bøylespenner. Faktisk er det bare her at man fra tidligere har funnet helt like spenner, og de er i all hovedsak funnet i gravkontekst. Bø ligger omlag 70 km unna Kveøya i luftlinje. Barnegrava fra Hundstad viser at det har vært nær kontakt mellom de to områdene i eldre jernalder.

Fotomosaikk av barnegraven som viser funndistribusjonen. De røde feltene markerer hvor preparatene ble tatt ut.

Et sterkt korrodert jernfunn fra grava, disse var det mange av. Kanskje kan dette være ei spenne?

Her er barnegrava under utgravning, kammerets avgrensning vises tydelig. Ved skalaen i bildet ses en av flere nagler som ble funnet.

Et jernfunn med usikker tolkning funnet midt i gravkammeret.

En godt bevart jeksell samt flere tannfragmenter lå like over bøylespenna. Jekselen er en andre molar nede i kjeven (frambrudd 24-33 mnd, felling 11-13 år). Jekselen viser ingen tegn til slitasje, noe som indikerer at jenta ble gravlagt kort tid etter tannas frambrudd.

Inni kammeret, nær bøylespenna, ble det funnet ei lita lys grønn diskosformet glassperle. Perla har en diameter på 9 mm og et lengdesnitt på 4 mm.